

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»**

Для здобувачів ОС «Бакалавр» 3-го курсу з нормативним терміном навчання
та 1-го курсу зі скорченим терміном навчання спеціальності
072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Електронне видання

Вінниця
2025

УДК 336(076.5)

М 545

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 7 від 20 січня 2025 р.)*

Укладачі:

Юрчишена Л. В., канд. екон. наук, доц. ДонНУ імені Василя Стуса;
Поліщук Н. В., д-р екон. наук, професор ДонНУ імені Василя Стуса;
Волкова Н. І., канд. екон. наук, доц. ДонНУ імені Василя Стуса;
Волкова В. В., канд. екон. наук, доц. ДонНУ імені Василя Стуса;
Козлов В. П., канд. екон. наук, доц. ДонНУ імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Іонін Є. Є., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту ДонНУ імені Василя Стуса;

Клочковська В. О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки ДонНУ імені Василя Стуса.

М 545 Методичні рекомендації до написання курсової роботи з дисципліни «Фінанси» для здобувачів ОС «Бакалавр» 3-го курсу з нормативним терміном навчання та 1-го курсу зі скорченим терміном навчання спеціальності 072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» / уклад.: колектив авторів; за заг. ред. Л. В. Юрчишеної, 4-те видання, перероб. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 34 с.

У методичних рекомендаціях відтворено сучасні вимоги до проведення наукового дослідження, наведено основні правила друку й оформлення отриманих у процесі дослідження результатів та відбито загальноприйнятні вимоги до захисту курсової роботи на кафедрі фінансів і банківської справи.

Для здобувачів 3-го курсу з нормативним терміном навчання та 1-го курсу зі скорченим терміном навчання спеціальності 072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.

УДК 336(076.5)

© Колектив авторів, 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
1.1. Основні вимоги до курсової роботи	7
1.2. Вибір теми курсової роботи	8
1.3. Призначення керівника курсової роботи та видача завдання.....	10
1.4. Складання плану курсової роботи	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	13
2.1. Композиція курсової роботи	13
2.2. Рубрикація тексту курсової роботи	16
2.3. Мова і стиль курсової роботи.....	16
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	18
3.1. Загальні вимоги до цитування та попередження плагіату	18
3.2. Оформлення текстової частини	18
3.3. Оформлення ілюстративного матеріалу	20
3.4. Оформлення змісту.....	22
3.5. Оформлення списку використаних джерел	23
3.6. Оформлення додатків.....	23
РОЗДІЛ 4. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ	25
4.1. Попередній розгляд курсової роботи науковим керівником	25
4.2. Підготовка здобувачів до захисту курсової роботи.....	25
4.3. Процедура захисту курсової роботи.....	26
4.4. Оцінка і оформлення результатів захисту курсової роботи.....	27
РОЗДІЛ 5. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	29
ВИСНОВКИ	31
ДОДАТКИ	32

ВСТУП

Підготовка висококваліфікованих фінансистів у закладах вищої освіти України можлива лише за умови виконання різноманітних видів завдань, що дають змогу сформувати компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньої програми спеціальності 072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Курсова робота з дисципліни «Фінанси», яку виконують здобувачі 3-го курсу в 6-му навчальному семестрі, є важливим складником підготовки економістів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Фінанси».

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності (СК):

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК011. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК13. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування фінансових рішень у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси» формує такі програмні результати навчання:

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Метою написання цієї курсової роботи є підвищення кваліфікаційного рівня майбутніх спеціалістів у сфері фінансів.

Підготовка та написання курсової роботи в системі контролю знань здобувачів є однією з ефективних форм освіти, де у здобувача проявляються творчі здібності до викладу досліджуваних механізмів, індивідуальні здібності в умінні самостійно проводити дослідження, узагальнювати їх результати і робити за ними науково обґрунтовані висновки. До того ж у майбутнього економіста формуються здібності до прийняття управлінських рішень у сфері фінансів.

Для фінансової системи України характерна нерозвиненість інституційного забезпечення економіки, низький рівень добробуту населення і недостатність розвитку інфраструктури фінансового ринку, що обумовило наявність таких проблем: низький ступінь акумуляції заощаджень; відтік капіталу; невисока надійність фінансових інститутів; неефективність системи медичного страхування, системи пенсійного забезпечення; регіональні диспропорції в рівні задоволення фінансових потреб тощо. Тому майбутньому фахівцеві варто усвідомити причини такого становища в країні та стратегію вирішення проблем.

Виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси» передбачає:

1. Ознайомлення з тематикою курсових робіт, вибір теми та затвердження її у наукового керівника.
2. Складання та узгодження плану курсової роботи, графіка її виконання.
3. Підготовку необхідної інформаційної бази для написання курсової роботи: відбір літератури з обраної здобувачем теми; обробку матеріалів періодичних видань, монографій, статистичних збірників, баз даних, збірників наукових праць, матеріалів конференцій.
4. Обробку за допомогою математичних або статистичних методів дослідження, а також комп'ютерних технологій, зібраних для аналізу цифрових даних.
5. Попереднє узгодження з науковим керівником питання щодо виконаної курсової роботи.
6. Реєстрацію на кафедрі курсової роботи, оформлення її згідно з вимогами державних стандартів України та вимогами, що викладені в цих методичних рекомендаціях.
7. Надання виконаної курсової роботи науковому керівнику для рецензування.
8. Захист курсової роботи відбувається перед комісією, склад якої затверджується кафедрою фінансів і банківської справи. Захист здійснюється згідно з графіком, встановленим кафедрою.

Курсова робота з дисципліни «Фінанси» повинна відповідати вимогам цих методичних рекомендацій як за формою, так і за змістом.

Зазвичай найкращі результати дослідження за окремими курсовими роботами наукові керівники рекомендують до апробації на наукових конференціях студентів і молодих вчених та публікацій у збірниках наукових праць.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Основні вимоги до курсової роботи

Курсова робота є результатом самостійної наукової роботи здобувача і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису. Курсова робота покликана поглибити і конкретизувати знання здобувачів у сфері фінансів, прищепити навички самостійної творчої діяльності. По суті, вона є першим досвідом входу здобувача у фінансово-економічну науку і практику.

Відповідно до вимог щодо підготовки бакалаврів, які навчаються за спеціальністю 072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, курсова робота спрямована на:

- розвиток умінь самостійно проводити наукові дослідження в конкретній сфері фінансової системи;
- систематизацію, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних знань з дисципліни «Фінанси»;
- розвиток умінь систематизувати отриману під час дослідження інформацію, грамотно, логічно і в глибоко аргументованій формі викладати її;
- розвиток умінь логічно будувати і захищати викладені в роботі положення і сформульовані в ній оцінки та висновки;
- розуміння того, що майбутній бакалавр повинен надалі самостійно вміти не лише виявляти проблеми у сфері досліджуваних механізмів, систем та елементів, а й розробляти концептуальні підходи щодо їх подолання.

Курсова робота з дисципліни «Фінанси» повинна демонструвати загальнонаукову, загальноекономічну та спеціальну підготовку, вміння діалектично мислити і творчо застосовувати набуті знання для вирішення конкретних наукових і практичних завдань.

Курсова робота має бути:

- **реальною**, тобто спрямованою на постановку і вивчення проблем, що стоять перед фінансовою системою України, вдосконалення відносин між суб'єктами та об'єктами у сфері фінансів, та мати практичне або науково-теоретичне значення в професійному становленні майбутнього фахівця. Робота повинна виконуватися в межах наукової школи випускової кафедри;
- **актуальною**, тобто присвяченою дослідженням, спрямованим на зняття суперечностей, що сформувалися в економічній системі;
- **дослідницькою**, тобто спрямованою на осмислення теоретичного матеріалу, досвіду, накопиченого у фінансовій системі розвинених країн і в Україні. У ній повинна бути висвітлена історія виникнення проблеми і чітко сформульована її постановка. У роботі обов'язковим є науковий апарат, що відбиває ступінь,

рівень і характер знання здобувачем основних поглядів із досліджуваної проблеми та сформованих тенденцій і закономірностей у фінансово-економічних відносинах, явищах і процесах, що аналізуються автором;

– **економічно грамотною**, її виклад має строго кореспондувати з логікою і теоретико-методологічними засадами досліджуваних механізмів, систем, елементів суспільного виробництва та інших складників, пов'язаних із предметом і об'єктом дослідження;

– **аргументованою**, містити результати моніторингу, діагностики та аналізу отриманих результатів з уточненням їх достовірності і сфери застосування. Під час виконання курсової роботи, оформлення її результатів обов'язковим є використання сучасних інформаційних систем і технологій, математичного апарату. У тексті розміщуються таблиці, графіки, діаграми, рисунки, формули розрахунків, без яких не можна зрозуміти зміст і висновки з тих чи інших питань;

– **логічно завершеною**, тобто її зміст і виклад матеріалу мають визначитися метою і завданнями, сформульованими у вступі. Кожен висновок, пропозиція повинні бути аргументовані, послідовні й науково обґрунтовані;

– **закінченою і правильно оформленою**, поданою за формою, яка відповідає вимогам кафедри і державних стандартів. Мова викладу повинна бути простою; термінологія – науковою; пропозиції, по можливості, короткими, що підкреслює ясність мислення і ступінь орієнтації в проблемі, яка досліджується.

1.2. Вибір теми курсової роботи

Вибір теми курсової роботи має важливе значення. Практика показує, що правильно обрати тему – означає наполовину забезпечити успішне її виконання. Під темою курсової роботи прийнято розуміти те головне, про що в ній йтиметься. Згідно з темою відбувається відбір матеріалу для аналізу, формулювання мети, предмету і завдання дослідження, змісту курсової роботи.

Теми курсових робіт із дисципліни «Фінанси» визначаються кафедрою фінансів і банківської справи економічного факультету ДонНУ імені Василя Стуса. Здобувачу надається право вибору теми курсової роботи або право запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням.

Тема курсової роботи та її науковий керівник найчастіше обираються зі списку, рекомендованого кафедрою, а також з урахуванням наукових інтересів самих викладачів, про що здобувачі повинні бути поінформовані.

Доцільно обрати тему не дуже широку, щоб можна було її глибше дослідити і опрацювати. Якщо здобувач не може самостійно обрати тему курсової роботи, він має право звернутися по консультацію до свого наукового керівника, який успішно впорається з цим завданням.

Обираючи тему курсової роботи, здобувач повинен спиратися на систему знань та інформаційне поле, які він може використовувати у процесі написання курсової роботи і які формують у ньому достатній рівень зацікавленості до дослідження обраної теми, професійну мотивацію та бажання продовжити дослідження в такому напрямі надалі.

Обравши тему, здобувач має усвідомити, у чому полягають мета, конкретні завдання, предмет і об'єкт дослідження. Для цього треба з'ясувати, у чому полягає сутність досліджуваної проблеми (механізму), її актуальність і новизна, практична значущість. Це значно полегшить остаточний вибір конкретної теми дослідження.

До написання курсової роботи висуваються такі вимоги:

- на основі вивчення та аналізу нормативно-правових актів, навчальної та монографічної літератури треба надати глибоке теоретико-методологічне опрацювання теми, що досліджується;

- необхідно з'ясувати методологічні та концептуальні засади розвитку фінансових відносин у державі на сучасному етапі, обґрунтувати доцільність їх використання у процесі дослідження конкретних механізмів, систем, відносин і процесів, які приводять у рух фінансову систему держави і від ефективності яких залежить фінансово-економічна стабільність держави, суб'єктів господарювання, регіонів, населення;

- необхідно систематизувати, проаналізувати, узагальнити зібраний матеріал і представити його у вигляді таблиць, графіків, діаграм і рисунків, на які автор буде посилається у своїй роботі і за допомогою яких буде робити ті чи інші висновки з питань, що досліджує;

- інформаційна база з проблеми (теми), що досліджується, повинна містити: навчальну та методичну літературу, монографії, збірники наукових праць, науково-теоретичні журнали, нормативно-правові акти, WEB-ресурси, статистичну і бухгалтерську звітність та інші джерела;

- зміст курсової роботи має бути викладено грамотною літературною мовою в логічній послідовності з використанням наукової та спеціальної термінології;

- структура та оформлення курсової роботи повинні строго відповідати встановленим кафедрою вимогам.

Здобувачу рекомендується до реєстрації роботи самостійно її перевірити. Алгоритм самостійної перевірки змісту курсової роботи:

- 1. Актуальність** теми, що досліджується, повинна бути викладена в глибоко аргументованій і науково обґрунтованій формі.

- 2. Мета і завдання дослідження** (їх формулювання) повинні бути пов'язані між собою, а їх вирішення зорієнтоване на отримання необхідного результату.

3. Об'єкт і предмет дослідження повинні бути подані (описані) науковою термінологією, а здобувач має розуміти, чим вони різняться.

4. Методи, які були використані під час проведення дослідження, і результати, які вдалося отримати за допомогою них.

5. Викладені законодавчі основи: Конституція України, Кодекси, Закони, декрети, укази президента України, постанови КМУ, що регламентують досліджувані відносини, процеси, механізми тощо.

6. У який спосіб було використано в роботі **офіційні документи**, як-от програми соціально-економічного розвитку, концепції, стратегії, доктрини, бюджети, кошториси, бізнес-плани, баланси та інші документи, які за своєю суттю та змістом є інформаційною основою дослідження.

7. Наявність **посилань** на всі інформаційні джерела, які були використані у курсовій роботі.

8. Відповідність написаного у курсовій роботі висновку її змісту.

9. Правильність оформлення списку використаних джерел (вимоги наведено у розділі 3 цих методичних рекомендацій).

10. Дотримання **вимог** щодо нумерації сторінок і оформлення титульного аркуша курсової роботи.

Самостійна перевірка курсової роботи за вищенаведеним алгоритмом дає можливість запобігти зайвим зауваженням з боку кафедри під час реєстрації роботи та з боку наукового керівника під час її рецензування.

1.3. Призначення керівника курсової роботи та видача завдання

Курсова робота виконується під керівництвом наукового керівника, який призначається кафедрою фінансів і банківської справи з-поміж її викладачів.

На керівника курсової роботи покладаються такі обов'язки:

- надавати допомогу здобувачу у виборі назви теми, визначенні напрямів дослідження і складанні плану;
- скласти план-графік виконання курсової роботи та затвердити його на кафедрі;
- рекомендувати використовувати необхідні нормативно-правові акти, офіційні документи, навчальну та монографічну літературу, статті наукових збірників і журналів;
- проводити систематичні, передбачені графіком консультації з написання курсової роботи;
- оцінювати зміст курсової роботи у процесі виконання за розділами і потім загалом;
- дати свою згоду на захист курсової роботи перед комісією;

- дати необхідні методичні рекомендації з підготовки і захисту курсової роботи;
- підготувати рецензію на курсову роботу, з урахуванням якої після захисту буде виставлено оцінку.

Отже, науковий керівник курсової роботи надає здобувачу наукову та методичну допомогу у підготовці, написанні, оформленні та захисті курсової роботи, систематично контролює виконання окремих етапів роботи, вносить необхідні корективи, дає рекомендації щодо доцільності прийняття того чи іншого рішення, а також робить висновки про готовність і якість роботи.

Здобувач повинен дотримуватися термінів виконання кожної частини курсової роботи і її виконання загалом відповідно до календарного плану.

1.4. Складання плану курсової роботи

Від початку роботи здобувачу необхідно мати робочий план курсової роботи, який згодом може неодноразово коригуватися. Складений план курсової роботи узгоджується з науковим керівником. Приклади планів курсових робіт наведено у таблиці 1.1. Перед складанням робочого плану здобувач повинен добре усвідомити формулювання теми, вивчити інформацію про сучасний стан досліджуваного питання, визначити мету і завдання, предмет і об'єкт дослідження, обрати методи дослідження і сформулювати його робочу гіпотезу.

Таблиця 1.1 – Приклади планів курсових робіт

Назва теми	Приклад плану
1	2
Концептуальні засади формування і реалізації фінансової політики держави в Україні	Вступ Розділ 1. Зміст та економічна оцінка ролі фінансової політики в соціально-економічному розвитку держави Розділ 2. Особливості формування і реалізації фінансової політики держави в Україні Розділ 3. Концептуальні підходи щодо підвищення ефективності впливу фінансової політики на соціально-економічний розвиток України Висновки Список використаних джерел Додатки
Концептуальні засади державної інвестиційної політики в Україні	Вступ Розділ 1. Економічний зміст державної інвестиційної політики Розділ 2. Становлення і розвиток державної інвестиційної політики в Україні Розділ 3. Концептуальні підходи щодо підвищення ефективності державної інвестиційної політики в Україні та посилення її впливу на відтворювальний процес Висновки Список використаних джерел Додатки

1	2
Концептуальні засади розвитку страхового ринку в Україні	Вступ Розділ 1. Страховий ринок України: теоретичні та організаційні засади Розділ 2. Проблеми розвитку страхового ринку Розділ 3. Концептуальні підходи до перспектив розвитку страхового ринку в Україні Висновки Список використаних джерел Додатки
Державний кредит: сутність та його значення у фінансовому забезпеченні економіки України	Вступ Розділ 1. Економічний зміст державного кредиту та необхідність його використання Розділ 2. Становлення і розвиток державного кредиту в Україні Розділ 3. Концептуальні підходи щодо посилення значення державного кредиту в фінансовому забезпеченні економіки України Висновки Список використаних джерел Додатки

Попередній робочий план лише в основних рисах дає зрозуміти, що є предметом і об'єктом дослідження. Далі такий план може уточнюватися, проте основне завдання з досягнення мети дослідження повинне залишатися незмінним.

Здобувач повинен постійно спілкуватися зі своїм науковим керівником, надавати йому попередні результати своєї роботи і обговорювати їх результативність. Зауваження, висловлені науковим керівником, мають враховуватися здобувачем під час доопрацювання. У разі незгоди здобувача із зауваженнями наукового керівника він повинен у науково аргументованій формі обґрунтувати свою думку та знайти консенсус у цьому питанні з науковим керівником.

Якщо здобувач займається науковою діяльністю в межах наукової школи кафедри і має бажання та високу мотивацію брати участь у наукових заходах, то він за допомогою свого наукового керівника обговорює форми своєї участі, готує тези і статті для наукових збірників, доповідь для виступу на науковій конференції студентів та молодих вчених або інших подібних заходів у межах кафедри, факультету, університету.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Композиція курсової роботи

Курсова робота є одним із видів наукових праць, тому під час її написання треба дотримуватися відповідних загальноприйнятих підходів до її композиції. Робота складається з таких послідовно розташовуваних частин: **титульний аркуш, зміст, вступ, розділи основної частини, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності)**. Кожна із частин є самостійною, але водночас повинен існувати взаємозв'язок між усіма основними частинами роботи. Вступ і висновки не повинні містити дослівних повторень, запозичених зі змісту основної частини курсової роботи.

У верхній частині **титульного аркуша** треба вказати найменування міністерства, закладу вищої освіти, кафедри; у середній частині – прізвище, ім'я, по батькові студента, а нижче – назву теми курсової роботи. За назвою вказується шифр і назва спеціальності, а нижче (ближче до правого краю) – учене звання й ступінь, прізвище, ім'я та по батькові керівника. Внизу титульного аркуша потрібно зазначити місце виконання курсової роботи (місто) і рік (цифрами). Зразок оформлення титульного аркуша наведено у Додатку А.

Зміст як частина текстової роботи має допоміжний характер. У ньому відбиваються назви всіх частин курсової роботи із зазначенням сторінки, з якої починається відповідна частина. Перенесення слів у назві розділів не допускається. Приклад виконання змісту наведено у Додатку Б.

Наступною частиною курсової роботи є **вступ**. Традиційно у вступі визначається актуальність досліджуваної проблеми, мета і завдання курсової роботи, її об'єкт і предмет, методи дослідження. Також повинна бути чітко визначена теоретична, методологічна та практична база дослідження. Навчаючись на 3-му курсі, здобувач повинен усвідомити, що таке новизна і практична значущість отриманих результатів дослідження.

Актуальність дослідження обґрунтовується через розкриття суті проблеми дослідження і соціально-економічної значущості її вирішення. Здобувач повинен коротко обґрунтувати, чому він обрав саме таку тему дослідження, охарактеризувати особливості сучасного стану економіки, фінансів, податкової та бюджетної, страхової, грошово-кредитної і банківської систем країни, а також обґрунтувати недостатність розробленості досліджуваної теми й усвідомити проблемний характер дослідження.

Важливо показати ступінь наукової розробленості теми дослідження, що робиться на основі короткого огляду відповідної літератури, серед якої обов'язково повинні бути роботи найбільш видатних вчених, економістів, управлінців, які

проводять наукові або практичні дослідження в досліджуваній сфері; сформулювати своє ставлення до їхніх наукових позицій і поглядів.

Формулюючи *мету дослідження*, треба чітко розуміти, для чого дослідження проводиться і який треба одержати результат. Водночас бажано зазначити основний метод досягнення мети (на основі системного підходу, на основі комплексного підходу тощо).

Досягнення поставленої мети визначає коло розв'язуваних у роботі *завдань*. Під час їх формулювання зазвичай оперують такими словами: «визначити», «обґрунтувати», «розробити», «поглибити», «установити» тощо.

Робота над кожним розділом курсової роботи повинна починатися з визначення відповідного завдання, тому кількість завдань має бути не меншою за кількість розділів.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і було обране для вивчення.

Предмет дослідження – це те, що перебуває в межах об'єкта. Він може формулюватися як механізм здійснення діяльності або сукупність економічних відносин, що виникають між учасниками процесу, які є об'єктом дослідження.

Виконання дослідження здійснюється завдяки застосуванню певних *методів*, серед яких можуть бути: системний підхід, діалектичний, логічний, історичний методи, метод вертикального аналізу, факторного аналізу та інші. Варто також коротко описати інформаційні джерела (законодавчі, нормативні, наукові тощо).

У процесі дослідження можуть бути задіяні джерела інформації прикладного характеру. Але основна частина інформаційних джерел курсової роботи повинна бути наукового характеру і прямо стосуватися фінансової, грошово-кредитної, інвестиційної, податкової, бюджетної сфер, сфери страхування та інших складників фінансової та грошово-кредитної систем. У завершальній частині вступу доцільно назвати структуру курсової роботи, обґрунтувати послідовність розміщення її основних структурних елементів. Бажано також зазначити, скільки ілюстраційного матеріалу містить робота (таблиць і рисунків). Обсяг вступу становить 2 сторінки комп'ютерного тексту.

Зміст курсової роботи розкривається в її **основній частині**, яка складається з трьох розділів. Назви і зміст розділів основної частини мають відповідати темі курсової роботи і повністю її розкривати. Кожен із розділів повинен починатися з постановки питання або проблеми і закінчуватися короткими висновками. Для досягнення такого результату необхідно:

– встановити зв'язок теми курсової роботи з напрямом або розділом економічної теорії, викласти її основний зміст, положення, і дослідження проводити на базі цих положень;

- на основі огляду літератури проаналізувати внесок вітчизняних і зарубіжних учених у її розвиток;
- розкрити генезис основного поняття і визначити його призначення, показати його зміст і функції, які він виконує;
- визначити специфічні властивості об'єкта дослідження, розкривши його сутність як економічної категорії;
- викласти особливості функціонування тієї частини сфери фінансово-кредитних відносин, яка пов'язана з обраними об'єктом і предметом дослідження, обов'язково враховуючи сучасні умови і тенденції в Україні;
- проаналізувати фактори, які впливають на об'єкт дослідження, й розкрити механізм цього впливу;
- зазначити дискусійні і проблемні питання, суперечності в обраному напрямі дослідження;
- визначити основні концептуальні підходи, на базі яких пропонується вирішення проблемних питань, і сформулювати власну обґрунтовану позицію щодо вдосконалення процесів, які досліджуються.

У процесі дослідження необхідно спиратися на думки різних авторів, зіставляти їхні погляди й робити обґрунтований висновок про трактування понять. Обґрунтування мусить базуватися на аналізі макро- і мікроекономічних показників. Обов'язковим елементом основної частини є ілюстративний матеріал, який складається з таблиць і рисунків.

Висновки, які робляться під час дослідження, не повинні суперечити один одному. Матеріал кожного розділу повинен визначатися змістом попереднього і розвивати його положення.

У **висновках** необхідно послідовно викласти основні підсумки, отримані під час роботи над кожним з розділів. Вони мають бути пов'язані з загальною метою і конкретними завданнями, сформульованими у вступі. У висновках треба підкреслити ті нові знання, які автор курсової роботи одержав у процесі наукового дослідження. А також варто позначити перспективні напрями дослідження, які виникли внаслідок одержання нової інформації.

Останнім обов'язковим структурним елементом курсової роботи є **список використаних джерел**. Він містить перелік джерел (монографій, наукових статей, законодавчих і нормативних актів, матеріалів періодичної преси, офіційних сайтів тощо), що використовувалися під час написання курсової роботи. Рекомендована кількість найменувань у списку повинна бути не менш ніж 30, з яких не менш ніж 50 % – за останні 5 років. Переважну кількість серед використаних джерел має становити наукова література та матеріали періодичних видань, бази даних, які використовуються у сфері фінансів (Національного банку України, Міністерства фінансів України тощо). Обов'язковою є наявність у списку використа-

ної літератури не менш ніж 3 джерел іноземною мовою. Не рекомендується додавати в цей список енциклопедії, довідники, науково-популярні книги, газети.

Додатки охоплюють матеріал, необхідний для конкретизації теми курсової роботи. Це можуть бути додаткові ілюстрації і таблиці, що через великий обсяг, специфіку викладу чи форму відображення не можуть бути внесені в основну частину курсової роботи (наприклад, таблиці, що мають розмір формату А4 і більше). У додатки можна виносити також таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми, графіки, які відбивають певні результати курсової роботи. Варто враховувати, що той ілюстративний матеріал, який відбиває основні результати дослідження, не може подаватися у додатках. Насамперед це стосується концептуальної схеми, яка є невід’ємним складником 3-го розділу курсової роботи.

2.2. Рубрикація тексту курсової роботи

Рубрикація в курсовій роботі відбиває логіку наукового дослідження і тому передбачає чіткий підрозділ тексту на окремі логічно супідрядні частини, які відбивають зв’язок і взаємозалежність окремих структурних частин. У курсовій роботі до рубрик належать абзац і розділ.

Абзац найчастіше розглядають як композиційний прийом, який використовується для об’єднання низки пропозицій, що мають загальний предмет викладу. Виклад в абзаці має бути чіткого і завершеного характеру. Це полегшує сприйняття тексту. Абзаци мають бути послідовно пов’язані один з одним за змістом. Кількість речень в абзаці різна і коливається в доволі широких межах, обумовлених складністю переданої думки. Водночас рекомендовано робити абзаци розміром менше сторінки і більше одного речення.

Розподіл на більші частини потрібно здійснювати з урахуванням логічних правил розподілу поняття і загального обсягу роботи. Під час написання курсової роботи рекомендується обмежуватися виділенням тільки трьох розділів (як виняток – чотирьох). Заголовки розділів повинні точно відбивати зміст викладеного тексту. Будь-який заголовок у тексті повинен бути за можливістю коротким, але більшим, ніж одне слово. Розтягування заголовка на декілька рядків суттєво ускладнює його сприйняття. Традиційно назви рубрик наукових праць мають у середньому 3–7 слів.

2.3. Мова і стиль курсової роботи

Курсова робота виконується українською мовою. Стиль викладу має здебільшого авторський характер і підкреслює індивідуальність виконавця, але необхідно враховувати деякі особливості наукової мови, що традиційно склалися.

Для наукового тексту характерні певна закінченість і цілісність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (*спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, виходить, отже* тощо), суперечливі відносини (*однак, водночас, проте*), причинно-наслідкові відносини (*отже, тому, завдяки цьому, згідно з цим, внаслідок цього, до того ж*), перехід від однієї думки до іншої (*перш ніж перейти до..., звернемося до..., розглянемо, зупинимося на..., розглянувши, перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути*), підсумок, висновок (*отже, виходить..., на закінчення зазначимо..., усе сказане дає змогу зробити висновок..., підбивши підсумок, треба сказати...*).

Як засоби зв'язку можна використовувати займенники, прикметники і прислівники (*ці, цей, такий, названі, зазначені* тощо). В окремих ситуаціях доцільніше вживати слова *навпаки, втім, тому що, насправді*. Науковий текст має охоплювати тільки точні, отримані внаслідок тривалих спостережень відомості і факти. Це обумовлює точність їх словесного вираження і використання спеціальної термінології. Не можна змішувати термінологію «своїї» галузі знання з термінологією інших наук. Не допускається застосування зворотів розмовної мови, не встановлених правилами орфографії і державними стандартами скорочень слів. Спеціальні терміни і поняття доцільно пояснювати у самому тексті. Іноземні слова варто застосовувати тільки тоді, коли немає рівноцінного слова у мові написання курсової роботи. Обов'язковою умовою об'єктивності викладу матеріалу є також вказівка на те, яким є джерело повідомлення, ким висловлено ту чи іншу думку, кому конкретно належить те чи інше висловлювання. У тексті цю умову можна реалізувати, використовуючи спеціальні вступні слова і словосполучення (*за повідомленням, за відомостями, на думку, за даними, на нашу думку* тощо).

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги до цитування та попередження плагіату

Для підтвердження власних аргументів через посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу тієї чи іншої наукової праці треба наводити цитати. Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту.

Під час використання матеріалів з літературних джерел необхідно правильно їх оформлювати. Неприпустимо без посилань і цитування використовувати матеріали з джерел літератури та мережі Інтернет. Відповідальність за це несе автор курсової роботи, а керівник повинен вказати на це в разі виявлення.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення та перекручування авторського тексту. Пропуск слів, речень, абзаців у цитуванні позначається трикрапкою. Вона ставиться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) цитата наводиться мовою виконання курсової роботи.

Під час згадування в тексті прізвищ ініціали ставляться перед прізвищем: О. В. Соколов, А. О. Ткаченко, І. Р. Вихованець.

Цитувати авторів необхідно за їхніми працями (першоджерелом цитати), але коли джерело недоступне, дозволяється скористатися цитатою цього автора, опублікованою в іншому виданні. У цьому разі посиланню повинні передувати слова: «Цит. за: ...».

3.2 Оформлення текстової частини

Курсова робота оформляється відповідно до вимог державних стандартів України (ДСТУ 3008-2015 та ДСТУ 4163-2003). Текст курсової роботи повинен бути набраний на комп'ютері шрифтом Times New Roman, 14, інтервал 1,5, формат А4. Береги: лівий – 30 мм, верхній і нижній – 20 мм, правий – 10 мм. Шрифт, що використовується в ілюстративному матеріалі (таблиці, графіки, діаграми тощо), за необхідності може бути меншим, але не менш ніж 10 пт. Щільність

тексту курсової роботи повинна бути однаковою. Міжрядковий інтервал в ілюстративному матеріалі може бути одинарним.

Робота друкується на аркушах паперу формату А4 (210 × 297) з однієї сторони. Робота повинна містити 30–35 сторінок основного тексту (без урахування списку використаної літератури та додатків).

Нумерація сторінок, розділів, рисунків, таблиць, формул ведеться арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який враховується в загальну нумерацію сторінок курсової роботи. На титульному аркуші та змісті номери сторінок не ставлять, на наступних сторінках номер ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки, починаючи з цифри 3.

До загального обсягу курсової роботи не входять список використаної літератури та додатки, однак перераховані елементи роботи підлягають нумерації на загальних підставах.

Кожен розділ курсової роботи необхідно починати з нового аркуша. Кожен абзац повинен починатися з нового рядка. Відступ абзацу – 12,5 мм від лівої межі тексту. Усі абзаци повинні містити закінчену думку.

Під час друку роботи необхідно встановити заборону «висячих рядків», тобто не допускається переносити на нову сторінку або залишати на попередній сторінці один рядок абзацу, що складається з кількох рядків. Треба уникати також ситуацій, у яких на останньому рядку абзацу залишається одне слово чи частина слова.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи. Заголовки структурних частин курсової роботи («ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ») друкують великими літерами симетрично до набору. Крапку в кінці заголовка розділу не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Між заголовком і текстом повинен бути один вільний рядок. Не допускається розміщати назву розділу, структурних частин у нижній частині аркуша, якщо після неї розміщено лише один рядок тексту або жодного. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують його назву і також крапку не ставлять. Слово «РОЗДІЛ» і його назву розміщують у центрі сторінки.

Наприклад:

РОЗДІЛ 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА
--

Фінансовий стан підприємства визначається як сукупність...
--

3.3. Оформлення ілюстративного матеріалу

Ілюстративний матеріал (таблиці, графіки, малюнки, формули, схеми тощо) вміщується в роботі для наочності аргументації та обґрунтування отриманих рішень.

Таблиці, звітні форми та інший фактичний матеріал, що репрезентує вихідні дані, на основі якого проводилося дослідження, в основний текст роботи не враховуються, але можуть бути винесені в додатки. Графіки і діаграми, побудовані на основі вихідних фактичних даних, рекомендовано додавати безпосередньо в основний текст роботи. Весь ілюстративний матеріал повинен, за можливістю, розміщуватися безпосередньо після першого його згадування у тексті. Якщо цього зробити не можна через невідповідність розміру ілюстративного матеріалу і вільного місця на поточній сторінці, ілюстративний матеріал повинен бути поміщений або на найближчій сторінці, або винесений у додаток з відповідним посиланням (особливо таблиці нестандартного розміру).

Оформлення формул та розрахунків

Усі формули, що вміщуються в основний текст роботи, повинні бути виконані в комп'ютерному редакторі Microsoft Equation. Усі вміщені в текст формули мають бути пронумерованими в межах розділу, наприклад, формули (2.1), (2.2), (2.3) тощо, де перша цифра позначає номер розділу, а друга – номер формули в межах цього розділу.

Номер формули проставляється в круглих дужках арабськими цифрами з правого боку аркуша на рівні осі, що проходить через центр формули. Сама формула повинна бути відцентрована щодо тексту.

Посилання в тексті на відповідну формулу даються також у круглих дужках, наприклад «... розрахунок даних проводився за формулою (2.1)...». Після формули, на наступному рядку, ставиться слово «де» (без двокрапки після нього) і даються пояснення символів, використаних у формулі, в тій послідовності, в якій вони зустрічаються у формулі.

Пояснення кожного символу подаються з нового рядка. Приклад оформлення формул у тексті роботи:

$$ROE = \frac{EBIT \times (1 - \% tax) \times (1 - i)}{NI} \times \frac{NA}{E}, \quad (2.1)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу;

$EBIT$ – операційний прибуток;

$\% tax$ – податкова ставка;

i – відсоткова ставка за кредит;

NI – чистий прибуток;

NA – чисті активи;

E – власний капітал.

Оформлення таблиць

Цифровий матеріал, зокрема той, що характеризує один чи кілька показників, зазвичай має оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер і назву, яку розміщують над таблицею. Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу.

Назву таблиць друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного виступу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу).

У таблиці необхідно подавати відомості щодо одиниці виміру показників.

Якщо всі показники мають однакову розмірність, вона виноситься в заголовок і зазначається через кому після назви таблиці, наприклад:

Таблиця 2.1 – Аналіз індексу інфляції, %

У разі різної розмірності показників одиниці виміру вказуються в заголовках, підзаголовках граф, у бокових рядках у скороченому вигляді відповідно до чинних стандартів. У графах таблиці не допускається залишати вільні місця.

Якщо відповідні дані відсутні, у графі проставляється прочерк або тире. Цифри в колонках треба проставляти у такий спосіб, щоб розряди чисел по всій колонці були розташовані одні під одними (вирівняні праворуч).

Приклад оформлення таблиці наводиться нижче.

Таблиця 1.1 – Показники фінансування охорони здоров'я України у 2016–2021 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021 / 2016
1. Видатки на охорону здоров'я у цінах 2016 р. (на душу населення), грн	1 657	1 553	1 850	1 897	1 959	1 988	20,2
2. Видатки на охорону здоров'я у цінах 2016 р., млрд грн	71,0	66,3	78,6	80,2	82,3	83,2	17,2
3. Видатки на охорону здоров'я (у % до ВВП країни)	3,6	3,2	3,4	3,3	3,2	3,0	-16,6
4. Видатки на охорону здоров'я (% у зведених видатках)	10,4	9,0	9,7	9,3	9,4	9,2	-11,5
5. Чисельність населення (млн ос.)	42,8	42,7	42,5	42,3	42,0	41,8	-2,3

За потреби таблицю можна переносити на іншу сторінку. У цьому разі заголовки колонок (або рядків) таблиці нумеруються, і на наступній сторінці не повторюється текст заголовків, а проставляється лише відповідний номер колонки (рядка). Над продовженням таблиці зверху друкуються слова «Закінчення / продовження таблиці 2.1». На всі таблиці повинні бути посилання в тексті. Під час

посилання на таблицю наводиться слово «табл.», або «таблиця» та її номер, наприклад: «відповідно до таблиці 2.1», «... див. табл. 3.2». У тексті до таблиць обов'язково повинні бути наведені коментарі, що їх пояснюють.

Оформлення рисунків

До рисунків належать власне рисунки, схеми, діаграми, графіки тощо. Розміщувати їх у курсовій роботі необхідно відразу після посилання на них або на найближчій до цього посилання сторінці. Рисунки, які перевищують формат А4, враховують як одну сторінку і відносять до додатків. Усі рисунки, що розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або додатку, повинні бути пронумеровані в межах розділу арабськими цифрами (рис. 3.1). Номер рисунка повинен складатися з порядкового номера розділу і порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка. Після номера рисунка крапка не ставиться. Наприклад: рис. 1.2 – другий рисунок першого розділу.

Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка. Номер рисунка, його назву розміщують під рисунком. Приклад оформлення рисунка:

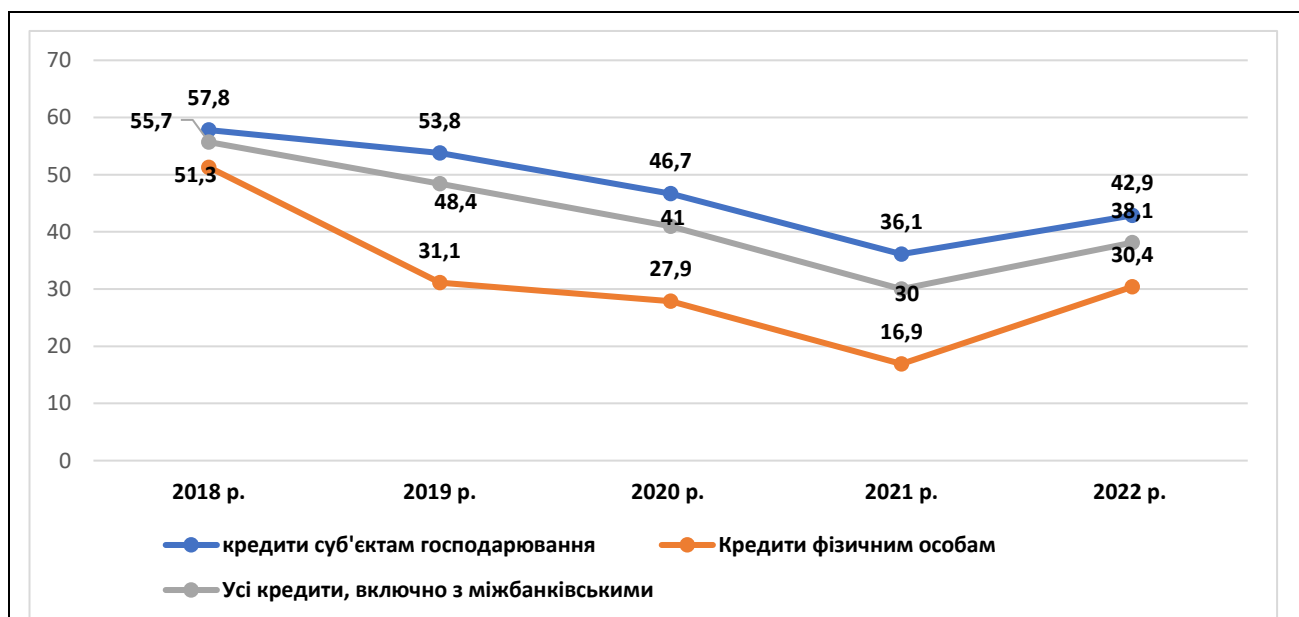

Рисунок 3.1 – Динаміка частки непрацюючих кредитів у портфелях банків у 2018 – 2022 рр.

Джерело: [26]

3.4. Оформлення змісту

У змісті вказуються всі основні частини роботи: вступ, розділи, висновки, список використаної літератури та додатки, і проставляються номери сторінок. Найменування, вміщені у зміст, записуються малими літерами, починаючи з пер-

шої великої. Найменування частин, наведені у змісті, повинні відповідати найменуванням цих частин у тексті роботи.

Заголовок (слово «ЗМІСТ») відцентровується щодо тексту. Під час проставлення сторінок, що відповідають частинам роботи, має бути використана табуляція із заповненням.

3.5. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Список використаних джерел треба розміщувати: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований під час написання наукових робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Список використаних джерел оформлюють з урахуванням вимог державного або міжнародних стандартів. Рекомендується дотримуватись ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

3.6. Оформлення додатків

У додатки вміщують матеріали, що доповнюють текст проведеного дослідження (наприклад, використані для розрахунків дані; проміжні таблиці і діаграми, які вплинули на побудову остаточних таблиць і діаграм; проміжні розрахунки, що показують динаміку розвитку доказів студента, опису алгоритмів; таблиці та рисунки).

Додатки розташовують після списку використаних джерел послідовно заголовними буквами українського алфавіту (Додаток А, Додаток Б тощо), за винятком літер української абетки Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Не допускається позначати додатки одночасно буквами різних алфавітів (Додаток Б, Додаток D), або буквами і цифрами (Додаток 2, Додаток С).

У тексті роботи на всі додатки повинні бути посилання. Кожен додаток починається з нової сторінки. У верхньому правому кутку сторінки вказується слово «Додаток» і ставиться його порядковий номер (наприклад, «Додаток В»). Кожен додаток повинен мати заголовок, який розташовується в наступному рядку після слова «Додаток», і цей заголовок центрується щодо тексту.

Додаток повинен мати спільну з іншою частиною роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Наведені в додатках і використані в роботі копії реальних документів (балансів, пояснювальних записок, звітів про діяльність конкретного підприємства тощо) повинні бути правильно оформлені і достовірні. Допускається замість особистих підписів посадових осіб вказувати тільки їхні прізвища та ініціали.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; Рис. Б.3 – третій рисунок додатка Б; формула (В.1) – перша формула додатка В.

РОЗДІЛ 4

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

4.1. Попередній розгляд курсової роботи науковим керівником

Після завершення написання та оформлення курсової роботи вона надається не пізніше ніж за 10 днів до захисту на кафедрі. Робота реєструється у спеціальному журналі й передається науковому керівнику для перевірки та написання рецензії. Термін рецензування зазвичай складає 7–10 днів. Рецензію на курсову роботу студента науковий керівник дає письмово.

У процесі рецензування звертається увага на актуальність теми дослідження; ступінь розкриття теми дослідження; оцінку якісних характеристик курсової роботи (оформлення, стиль викладу тощо); обґрунтованість авторського погляду на дискусійні питання предмета дослідження; оцінку й аналіз наявних у роботі недоліків; висновки про можливість допуску до захисту.

На рецензії ставиться дата рецензування курсової роботи та підпис наукового керівника із зазначенням прізвища, імені та по батькові, посади, наукового ступеня і наукового звання.

У разі виявлення помилок курсова робота повертається здобувачу для подальшого доопрацювання або переробки. У цьому разі на титульній сторінці роботи ставиться надпис «Доопрацювати» або «Переробити».

Недоліками, які найчастіше зустрічаються в роботах, є: виконання курсової роботи з використанням застарілої законодавчої бази, що свідчить про її низький теоретичний рівень; недостатній аналіз статистичних і практичних даних; орієнтація під час викладу поданого матеріалу на підручники і навчальні посібники, а не на спеціальну економічну літературу; плагіат; суперечності; неправильне оформлення.

Якщо курсову роботу не допущено до захисту, вона передається здобувачеві на доопрацювання, і процедура її надання на перевірку і рецензування повторюється. Здаючи на кафедру для повторного рецензування науковим керівником перероблену курсову роботу, студент повинен надати також її перший варіант із зауваженнями і відгуком наукового керівника.

Курсові роботи, що отримали позитивні рецензії, допускаються до захисту.

4.2. Підготовка здобувачів до захисту курсової роботи

Під час підготовки до захисту здобувачу необхідно продумати відповіді на зауваження наукового керівника. Вони можуть мати різні варіанти:

- 1) згода із зауваженнями;
- 2) обґрунтоване заперечення;

3) вибачення за допущену неточність;

4) відхилення зауваження здобувачем, якщо воно не входить до кола питань, висвітлених у роботі, або якщо це положення роботи не зовсім правильно зрозумів науковий керівник через недостатньо детальний його виклад;

5) роз'яснення причин упушення (наприклад, обмежений обсяг роботи, відсутність відповідного матеріалу тощо).

Відповіді на зауваження мають бути короткими, чіткими та аргументованими.

Після завершення підготовки до захисту курсової роботи здобувач повинен уточнити номер і склад комісії із захисту курсових робіт, місце та час її засідання.

4.3. Процедура захисту курсової роботи

Кінцевим результатом процесу виконання курсової роботи є її публічний захист. Для прийому захисту курсових робіт на засіданні кафедри фінансів і банківської справи затверджуються комісії, до складу яких входять викладачі-керівники курсових робіт.

До комісії разом з курсовою роботою надаються рецензія наукового керівника та залікова книжка. На захисті здобувач має представити демонстраційний матеріал у вигляді презентації.

Мета демонстраційного матеріалу – забезпечення стислого та наочного подання основних положень та результатів курсової роботи. Презентацію до курсової роботи рекомендується виконувати за допомогою програми Microsoft PowerPoint.

Структура презентації: 1-й слайд – зазначається назва університету, факультету, кафедри, назва слайда – демонстраційний матеріал, тема курсової роботи, прізвище, ім'я, по батькові доповідача та наукового керівника, шифр і назва спеціальності, назва освітньої програми; 2-й слайд – мета та завдання курсової роботи; 3-й слайд – об'єкт, предмет, проблема дослідження; 4-й та наступні слайди – положення, що виносяться на захист. На наступних слайдах подається опис положень, що виносяться на захист, їх теоретичне, методичне, аналітичне обґрунтування. На останніх одному-двох слайдах подаються загальні висновки та рекомендації до впровадження результатів курсової роботи.

Рекомендовані вимоги під час підготовки презентації:

- тривалість доповіді – до 7 хвилин;
- максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 10;
- використання ключових слів, фраз, лаконічність викладу тексту на слайдах, легкість і наочність сприйняття;
- подання текстового матеріалу у вигляді схем, рисунків, таблиць; аналітичного – у вигляді таблиць, рисунків (графіків – демонстрація змін у часі, діаграм –

демонстрація відношення частини до цілого, гістограма – демонстрація порівнянь);

- дотримання логіки викладу матеріалу;
- доповідь здобувача повинна доповнювати інформацію на слайді, а не дублювати її;
- мінімальний розмір шрифту – 16 Arial, використання правила трьох основних кольорів та їх відтінків;
- дотримання правила, що вільна «невикористана» площа слайда становить до 30 %, використана – не більше 70 %;
- шаблон оформлення єдиний для всіх слайдів презентації.

Здобувачу надається можливість відповісти на зауваження і побажання свого наукового керівника. У випадку незгоди зі зробленими науковим керівником зауваженнями здобувач повинен аргументовано відстояти власну думку.

Члени комісії можуть в усній формі ставити здобувачеві будь-які запитання з теми дослідження, уточнюючи наукові позиції автора, окремі проблеми, що висвітлені в курсовій роботі, визначення понять, методи і результати дослідження. Питання можуть стосуватися теоретичної обґрунтованості й практичної достовірності висновків і рекомендацій, зроблених у роботі, логіки дослідження, правомочності використання окремих методів дослідження тощо.

У процесі захисту можуть бути поставлені запитання такого характеру:

1. У чому суть досліджуваної проблеми?
2. Яка актуальність теми дослідження?
3. Яка мета дослідження?
4. Яка власна думка здобувача щодо питань, які дискутуються, предмета дослідження?

Наведемо декілька рекомендацій, які допоможуть здобувачеві правильно побудувати свій захист. Перш ніж відповідати на запитання, необхідно уважно його вислухати. Питання члени комісії можуть ставити поодиночі або декілька відразу. В останньому випадку питання краще записувати, а потім відповідати на кожне з них окремо. Відповіді мають бути чітко викладеними і аргументованими, по суті поставленого питання. Після того, як здобувачем будуть надані відповіді на всі поставлені запитання, основну частину процедури захисту курсової роботи можна вважати завершеною.

4.4. Оцінка і оформлення результатів захисту курсової роботи

Загальна оцінка виставляється за формулою:

$$ZO = 0,7 \text{ ОНК} + 0,3 \text{ ОК},$$

де **ОНК** – оцінка наукового керівника курсової роботи, що враховує загальний рівень підготовки; знання сучасної вітчизняної та зарубіжної теорії, наукової літератури з теми дослідження; ступінь самостійності проведеного дослідження; глибоке розуміння сучасних проблем; вміння чітко формулювати та аргументовано робити висновки і вносити пропозиції; оригінальність мислення; повнота, чіткість і логічна послідовність у викладі матеріалу; якість оформлення роботи та наявність ілюстративного матеріалу; участь у науковому житті університету (підготовка тез доповідей на конференції, наукових статей, виступи на конференціях та інших наукових заходах);

ОК – оцінка комісії, що враховує такі основні моменти: актуальність обраної теми, її теоретичної та практичної значущості; якість підготовлених слайдів; використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до розкриття сутності та ролі тієї чи іншої категорії на основі прийомів та методів аналізу; конкретні пропозиції, рекомендації щодо систематизації теоретичних положень і розвитку економічних категорій; загальні враження від курсової роботи: оформлення, відповіді здобувача на зауваження, що наведені в рецензії; відповіді на питання та зауваження членів комісії тощо.

Оцінка курсової роботи здійснюється за системою ECTS за 100-бальною шкалою (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Трансформація бальної оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, яка використовується ДонНУ імені Василя Стуса	Оцінка за національною шкалою
A	90–100	відмінно
B	82–89	добре
C	75–81	добре
D	67–74	задовільно
E	60–66	задовільно
FX	0–59	незадовільно

У разі отримання незадовільної оцінки студенту надається право повторного захисту курсової роботи після відповідної підготовки.

Оцінка виставляється у залікову книжку та у відомість із захисту курсових робіт, що підтверджується підписом усіх членів комісії. Після захисту курсової роботи здаються на кафедру.

РОЗДІЛ 5

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Концептуальні засади організації фінансової діяльності на підприємстві.
2. Концептуальні підходи до формування фінансових ресурсів промислових підприємств в Україні.
3. Розвиток механізму фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств в Україні.
4. Розвиток системи державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств в Україні.
5. Концептуальні засади використання фінансових ресурсів підприємства.
6. Особливості організації фінансів акціонерних товариств.
7. Концептуальні засади фінансового забезпечення підприємства.
8. Концептуальні засади механізму формування та розподілу прибутку підприємства.
9. Концептуальні засади державної інвестиційної політики в Україні.
10. Концептуальні засади формування і реалізації фінансової політики держави в Україні.
11. Концептуальні засади організації фінансової системи в умовах адміністративної децентралізації.
12. Концептуальні засади оптимізації структури бюджетних видатків у контексті забезпечення економічного зростання.
13. Концептуальні засади функціонування бюджетної системи України.
14. Концептуальні засади розвитку міжбюджетних відносин в Україні.
15. Концептуальні засади бюджетного процесу і його організації в умовах удосконалення бюджетних процедур і технологій.
16. Концептуальні засади вдосконалення бюджетного процесу в Україні.
17. Концептуальні засади вдосконалення фінансового забезпечення функціонування місцевого господарства.
18. Розвиток місцевих бюджетів в Україні в умовах фінансової децентралізації.
19. Концептуальні засади розвитку державного фінансового контролю в Україні.
20. Концептуальні засади розвитку страхового ринку в Україні.
21. Концептуальні засади розвитку системи загальнодержавного соціального страхування в Україні.
22. Медичне страхування в Україні: сучасний стан, фінансові проблеми та перспективи розвитку.
23. Концептуальні засади розвитку страхової медицини в Україні.
24. Концептуальні засади забезпечення фінансової безпеки держави.

25. Концептуальні засади вдосконалення фінансового механізму боротьби з безробіттям в Україні.
26. Концептуальні засади вдосконалення фінансового механізму боротьби з бідністю в Україні.
27. Концептуальні засади фінансової грамотності та її впливу на безпеку фінансів домашніх господарств.
28. Концептуальні засади фінансів домашніх господарств.
29. Концептуальні засади вдосконалення механізму формування доходів домогосподарств.
30. Розвиток фінансів домогосподарств і їх значення для фінансової системи держави.
31. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні.
32. Розвиток накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні.
33. Концептуальні засади пенсійної реформи в Україні.
34. Концептуальні засади механізму скорочення державного боргу України.
35. Концептуальні засади механізму скорочення бюджетного дефіциту в Україні.
36. Ресурсні платежі в Україні та їх роль у забезпеченні ресурсозбереження.
37. Концептуальні засади фіскальної політики в умовах циклічного розвитку економіки.
38. Концептуальні засади формування податкової політики в Україні.
39. Оцінка впливу оподаткування доходів громадян на обсяги їхніх заощаджень.
40. Концептуальні засади удосконалення оподаткування доданої вартості в Україні.
41. Концептуальні засади удосконалення системи місцевих податків і зборів в Україні.
42. Концептуальні засади розвитку інфраструктури фінансового ринку України.
43. Концептуальні засади функціонування фінансового ринку України.
44. Розвиток фінансового ринку як фактор стабільності економіки країни.
45. Концептуальні засади механізму формування фінансової політики підприємства.
46. Концептуальні засади формування залучених та запозичених ресурсів підприємства.
47. Концептуальні засади розвитку державного кредиту в Україні.
48. Концептуальні засади формування бюджету та бюджетний процес Європейського Союзу.
49. Концептуальні засади організації фінансів Європейського Союзу.

ВИСНОВКИ

Виконання та захист курсової роботи з дисципліни «Фінанси» є важливим складником підготовки фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» для установ фінансово-кредитної системи та економічних служб підприємств різних галузей економіки країни й організаційно-правових форм.

Виконання курсової роботи спрямоване на поглиблення професійних навичок, які надалі сприятимуть якісному написанню магістерської роботи, а також стануть у нагоді в професійній діяльності здобувачів у майбутньому. Укладачі цих методичних рекомендацій мали на меті надати загальні рекомендації з організації та проведення глибоких наукових досліджень, вибору здобувачами теми курсової роботи та складання чіткого плану її виконання, а також методичні рекомендації щодо обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, відокремлення мети, завдань, об'єкта, предмета та методів його проведення, складу курсової роботи, її оформлення та захисту. У процесі роботи над матеріалами автори враховували, що виконання курсової роботи здобувачами 3-го курсу спеціальності 072 (D2) Фінанси, банківська справа та страхування – одна з найважливіших форм їхньої самостійної роботи, що сприяє підготовці не лише до здачі іспитів з профільних дисциплін, поглибленому вивченню відповідної науки та адаптації отриманих знань на практиці, а й глибокому розумінню тих явищ, процесів і відносин, які складаються під час формування, розподілу і використання фондів грошових коштів як на державному рівні, на рівні місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, так і на рівні міжнародних відносин, що в умовах глобалізації світової економіки та фінансів є дуже важливим у стратегічному відношенні питанням.

Якщо мету написання цих методичних рекомендацій буде досягнуто, це підтвердить її необхідність і корисність.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінанси»

Тема: «_____»

Студента/ки 3 курсу / 1 курсу
(зі скороченим терміном навчання)
ОС «Бакалавр»
денної / заочної форми навчання
спеціальності 072 (D2) Фінанси,
банківська справа та страхування

_____ (ПІБ повністю)

Керівник: _____

_____ (ПІБ, вчений ступінь, посада)

Оцінка:

_____ (балів)

_____ (ECTS)

_____ (національна)

Члени комісії:

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Вінниця
2025

*Зразок оформлення змісту***ЗМІСТ**

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи функціонування бюджетної системи держави	6
Розділ 2. Проблеми функціонування бюджетної системи України і оцінка ефективності формування та використання бюджетних коштів	12
Розділ 3. Концептуальні підходи у сфері вдосконалення бюджетних відносин і підвищення ефективності впливу бюджетної системи на соціально-економічний розвиток України	20
Висновки	29
Список використаних джерел	31
Додатки	34

Навчальне видання

Юрчишена Людмила Вікторівна
Поліщук Наталія Володимирівна
Волкова Неля Іванівна та ін.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

Для здобувачів ОС «Бакалавр» 3-го курсу з нормативним терміном навчання
та 1-го курсу зі скорченим терміном навчання спеціальності
072 (D2) Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Електронне видання

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 22.10.2025 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,97.
Тираж 30 прим. Зам. № 52.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.